

Kulturális közösségi mintaprojektek

szerkesztette
Arapovics Mária

ISBN 978-915-5123-00-4

9 789155 123894

SZÉCHENYI 2023

Nagykanizsa – ide tartozunk

Kulturális közösségfejlesztés a palini városrészben

A közös kulturális gyökerek, örökség és identitás ápolása fontos eleme a helyi közösségek fejlesztésének. Nagykanizsa esetében ez a történelmi múlt és a jelen összekapcsolásában fejeződik ki a legjobban, hiszen az egykori minta kereskedőváros napjainkban – elsősorban a turizmusfejlesztés alapján, magas színvonalú helyi termékei és erős közösségei révén – újra az élvonalba került. Ebben az erősítésben már eddig is sok öntevékeny közösségi kezdeményezés és fejlesztés valósult meg a helyi kulturális és egyéb közintézmények közreműködésével. Ennek a folyamatnak a további fejlesztése, jó gyakorlattá érlelése az egész település számára fontos.

Kulturális közösségfejlesztés Nagykanizsa-Palin városrészében

A mintaprojekt megvalósítása 2018. január 1 - október 31. közé esett. A Nagykanizsához csatolt hajdani kistelepülések közül az egyik, a várossal szinte már teljesen egybeépült Palin, illetve a már külterületen található zárkert, a Förhénci szőlőhegy. A városrész lakossága majd 4000 fő. A területen alapvető cél a fennálló kertvárosi beépítettség, illetve falusias lakófunkció megőrzése, és az ehhez a funkcióhoz szorosan kapcsolódó, életminőséget javító környezeti tényezők, az infrastruktúra folyamatos, esetenként kis lépésekben megvalósítandó, pályázati forrásokat és lakossági kezdeményezéseket mozgósító fejlesztése. A városrészben a hatályos rendezési terv szerint jelentős kertvárosias lakóterületi fejlesztésekre nyílik még lehetőség. Így a célcsoport az eddigi és a jövőben ide betelepülő többgyermekes, fiatal családok, valamint az éslakos paliniak (idősebbek, nyugdíjasok) és a Palini Általános Iskola tanulóiból tevődik össze. A mintaprojektet a Nagykanizsai Városfejlesztő Kft. valósítja meg, a finanszírozást a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” EFOP-1.3.1-15-2016-00001 számú kiemelt projekt biztosítja.

Ennek főbb elemei

A Nagykanizsai Városfejlesztő Kft. három szakmai közreműködőt (megvalósítót) kért fel, együttműködési megállapodás keretében a mintaprojekt sikeres megvalósításában való közreműködésre: Palini Általános Iskola Baráti Köre Alapítvány; Palini Sport és Kulturális Egyesület; Förhéncért Egyesület.

Palini Általános Iskola Baráti Köre Alapítvány

A Palini Általános Iskola (2018-tól Palini Inkey Boldizsár Általános Iskola) fontosnak tartja, hogy jó viszonyt ápoljon a helyi lakossággal. Az iskola nyitottságra törekszik, helyet biztosít minden alulról jövő kezdeményezésnek, ami pozitív tölteket hordoz. Befogadja mindazon rendezvényeket, amelyek a városrészhez kötődnek, olyan céllal, hogy erősítse a szülők és az iskola közötti bizalmat. A helyi identitás erősítését célozta az iskola azon törekvése, hogy felvegye a település(rész) hajdanolt birtokosának nevét, Inkey Boldizsárét.

Palini Sport és Kulturális Egyesület

A Palini Sport és Kulturális Egyesület fontos szerepet tölt be Palin civil életében. Az egyesület lelkes szervezőerőt jelent e városrész közösségében, amelyre jellemző a lokálpatriotizmus. További erőssége, hogy meg tudja mozgatni a közösséget, amire a mintaprojekt megvalósítása során támaszkodni lehetett.

Förhéncért Egyesület

A harmadik civil közösség, amelyre a mintaprojekt támaszkodott, a Förhéncért Egyesület. Förhénc Palin városrész szőlőhegye ódon épületeivel és kápolnájával. A palini identitás fontos eleme a szőlőhegy, illetve az ehhez kapcsolódó szőlő- és borkultúra. Ennek a hagyománynak a tovább élését, valamint a szőlőhegy szellemi, tárgyi, illetve épített kulturális örökségének megőrzését, átörökítését tűzte ki célul a Förhéncért Egyesület.

A szakmai megvalósítás

- Városrészi tájérték kataszter összeállítása (Palin, Zsigárdmajor, Korpavár, Förhénc-hegy);
- a Rockenbauer Pál Dél-dunántúli Kéktúra helyi szakaszának ellátása információs táblákkal (a kéktúra mentén közösségek és tájértékek összekötése);
- tájséta – biciklis túra;
- tájérték közösségi helyreállítása (Újförhénci hegy útmenti kökereszt);
- közösségfejlesztés és a helyi identitás erősítése rendezvények keretében;
- mázseresztény és tájéktartó tanterület (9 éveses biofilm és 15 éveses biofilm)

módszertani szakmai kiadvány);

Rendezvények

- Pünkösdi nyitott pincék (Förhénchegy);
- helytörténeti kiállítás és iskolai névadó ünnepség (Palin – Inkey tematikus hét);
- palini sport és kulturális nap (Palin);
- felújított útmenti kereszt avatás (Újförhenc);
- kerékpáros helytörténeti túra (Nagykanizsa-Palin-Förhenc);
- születési vigasság és felvonulás (Palin-Förhenc).

A projekt célcsoportjait a Förhencért Egyesület, a Palini Sport és Kulturális Egyesület, a Palini Általános Iskola önkéntesei, valamint egy nagykanizsai középiskola diákjai vonták be személyes megkereséssel, valamint online hirdetéssel, a közösségi médián keresztül.

A Förhencért Egyesület kiterjedt helyi, baráti közösséggel rendelkezik, ami igaz a Palini Sport és Kulturális Egyesületre is. Ennek szűkebb maglétszáma 10-12 fő, de a nagyobb rendezvényekre ennek 10-20 szorosát tudják elérni. A palini iskola pedagógusai, valamint szülői munkaközösségei is több helyi közösséggel állnak kapcsolatban. Tevékenységük a szakkörök, sportegyesületi munkák révén magukat a gyerekeket is érintik. Ezen felül - új elemként - a projekt személyes, illetve szórólapos megszólítással próbálja elérni a palini Újtelepen lakó fiatalabb, kisgyermekes családokat

Közösségi probléma/kihívás

Közművelődési tagintézmény, könyvtár, múzeum nincs ebben a városrészben, noha a kulturális örökség számos emléke (Inkey-kápolna, kastély, egykori uradalom, turistaút stb.) megtalálható itt. A helyi plébániára főleg az idősebb helyi lakosok járnak. A sporttevékenység az iskola kertjében (egykori uradalom), valamint a palini foci pályán történik, a förhenczi szőlőhegyre vezető út közelében. Egy nagyobb játéktér az Újtelep és a régi telep határán van.

Így a közösségi színterek nincsenek egymás közelében, ezért kevés olyan közösségi alkalom van, ahol a generációk együtt tudják eltölteni a szabadidőjüket, illetve ahol együtt ünnepelhetnek. A városrészt ritkán éri el helyi közösség-szervező, művelődésszervező, ezért helyben az általános iskola, a Palini Sport és Kulturális Egyesület és a Förhencért Egyesület a fő kulturális szereplők. Új elemként a turisztikai egyesületek (természetjárók, kerékpárosok) vonhatók be az együttműködésbe.

Céljaink

- Az Inkey-örökség megismerttetése;
- az önkéntes tevékenység pozitívumainak megismerttetése, fontosságának

létrehozott produktumok értékke válnak a térség önkormányzatai szemében. Egyre több a felkérés a népdalkör, a néptáncsoportok fellépéseire, népi kézműves foglalkozások, kiállítások megtartására, és ami igazán öröm, hogy képesek is vagyunk ezeket teljesíteni.

Létszámok

Csoportjainkban, szakköreinkben - vagyis a kötetlen társadalmi szervezetekben 220 tagot számlálhatunk. Ha ehhez számítjuk az Élő Forrás Alapfokú Művészeti Iskolában tanuló 245 gyermeket, elmondhatjuk, hogy közel ötszáz embert értünk el közvetlenül, rendszeres foglalkoztatás formájában. Ehhez számolhatjuk a szülőket, közeli rokonokat, ismerősöket, akik a nyílt eseményeken vesznek részt. Így bizonyára többbezer létszámot említhetnénk, bár ennek pontos felmérésére nincs lehetőségünk.

A folytatás alapjai

A programban szereplő közösségek működtetéséhez és további események szervezéséhez jelentős támogatási forrásokat vehetünk igénybe. Több társadalomfejlesztési pályázatot is elnyertünk, amelyek a következő évekre biztosítják a programok anyagi forrásait. Ezek mellett két jelentős beruházásra is támogatást kaptunk, amelyek kapcsán különleges közösségi terek valósulnak meg Kiscsöszön. Ezek mindegyike a megkezdett folyamatok folytatását, a közösségek rendszeres működését szolgálja majd.

A folytatás

Egyesületünk feladata, hogy olyan folyamatokat gerjesszen, amelyek később a sikeres példa alapján önállóan is képesek újra és újra létrejönni, sokszorozódni. A résztvevők élményei és a megszerzett tudás adhatja ezek alapjait. A helyi társadalom tagjainak megtartása és növelése nélkül ezek az eredmények hosszabb távon nem fenntarthatóak. Szükség van tehát azokra a kormányzati programokra is, amelyek más léptékben, de ugyanezt a célrendszert szolgálják. Ha ilyen folyamatok nem indulnak el hamarosan, akkor sajnos az eredményeink veszélybe kerülhetnek. Feladatunk tehát nem csak a helyi kapacitások helyzetbe hozása és segítése, hanem a vidéki társadalom ügyének lehető legerősebb érdekvédelme. Kapcsolatot építünk, és tartunk a politikai élet érintett képviselőivel, minisztériumokkal és háttérintézményekkel, szakmai intézményekkel. Szeretnénk elérni, hogy a sikerekre hosszabb távú támogatási programok épüljenek.

Az egyesület programjairól naprakész tájékoztatást adnak a honlapok.¹

- a Rockenbauer Pál Dél-dunántúli Kéktúra palini szakaszával kapcsolatos ismeretterjesztő kampány, közösségépítés (túrászás, egészséges életmód, helyi kulturális örökség);
- a rendezvények során közösségépítés;
- a városrészes fiatal-idős, öslakos-betelepülő viszonylatában kohézió létesítés;
- öntevékeny közösségek módszertanának jó példaként való terjesztése;
- közösségi kiállítások, helyi városnéző túrák, a szőlőhegyi futóversenyeken keresztül a közösségi tevékenységek „szokatlan” módjainak megismertetése;
- a közösségi tervezés módszertanának megismertetése.

Eredményeink

People powered public services, vagyis a helyi közszolgáltatások kialakítása, gazdagítása, igényekhez finomítása a helyben lakó állampolgárok segítségével.

A mintaprojekt megvalósítása kapcsán elmondható, hogy a programok jó alkalmat teremtettek a nem tősgyökeres, máshonnan betelepült paliniak számára egymás jobb megismerésére. Ezt a folyamatot a tudatos közösségszervezés tovább erősítette.

A főzőversenyre egy-egy utca lakói neveztek be. A Főrhénci szőlőhegyet körbejáró futóversenyre bárki benevezhetett, beleértve a kisgyerekeket is, melynek egyik célja a szőlőhegy értékeire való figyelemfelhívás volt. Jelentős identitásképző funkciója van a településrészes régi birtokosainak, az Inkey-családnak. Palinban lépten-nyomon találkozhatunk az adott kor építészeti emlékeivel (kúria, kápolna, gazdasági épületek stb.). Ezt felismerve, a helyi általános iskola a 2018/2019-es tanévtől felvette a Palini Inkey Boldizsár Általános Iskola nevet, amelynek névadó ünnepsége szintén része volt a mintaprojektnek.

Palini sport és kulturális nap. Fotó: Főrhéncért Egyesület

A mintaprojekt megvalósítása során számos segítséget kaptunk az iskolai tanárok, egyesületi tagok, önkéntesek részéről. Az online felület lehetőséget teremtett arra, hogy az állampolgárok, a helyi szószólók, civil szervezetek vezetői egy-egy kihívás mentén

aktuális, több társadalmi csoportot érintő problémára reagáljanak.

A tájhoz kötődő értékek felmérése és megőrzése közösségi alapon történt. A közösségi tervezés, adatgyűjtés és figyelemfelhívás, valamint a helyi közösségi rendezvények során a helyi, városrészi identitás erősödött, a helyi kulturális örökség közelebb kerül a mindennapokhoz.

Az önkéntes tevékenységek a projekt elismertségét oly módon növelték, hogy a résztvevők magukénak érezhették az elért eredményeket. Az ezt követő esetleges vállalkozói szponzoráció pedig növelni tudja a lehetőségek kiaknázását. A mintaprojekt megvalósítása során több száz fő, három egyesület, fűvós- és táncegyüttes, több városi intézmény került bevonásra.

Kihelyeztük a nem helyiek eligazodását segítő információs táblákat, megszerveztük hat kulturális eseményt. Kibővült a településrészesre vonatkozó múzeumi archívum. Elkészült egy 2 és 15 perces online publikált videó, valamint egy záró és összefoglaló helyi eredményeket összefoglaló szakmai kiadvány.

A közösségi tervezés, valamint a kulturális örökségfeltárás önkéntes és intézményi együttműködésben megvalósuló módszerrel, továbbá a turisztikai termékek és a helyi identitás erősítésének összekötése jó példaként szolgálhat. (A mintaprojekt tényleges hatását természetszerűen a jövő mutatja meg.) A múzeumi részvétel szakmai szempontjai alapján pontos kép nyerhető a településrészes múltjáról. A helyi rendezvények, túrák, fesztiválok erősítik a helyi közösség identitását, a generációk közötti párbeszédet, biztosítják a közösségen belüli hagyományátadást.

Zala megye aprófalvas és kisvárosias területén a szőlőkultúrának és borkészítésnek (a Főrhéncért Egyesület bevonásával mindkettő a mintaprojekt alappillére volt), kiemelt fontossága van. Hasonlóan fontos ágazat a térségben gyümölcsstermesztés is.

Az egykori uradalmak történetéhez kötve, kulturális örökségfeltárássra, a gazdasági hagyományok őrzésére mintaprojektünk ezen a vidékeken mindenhol alkalmas, és megvalósítható. Különösen ott kedvezőek a feltételek, ahol KSZT-eket alakítottak ki, hiszen programunk ezek tevékenységéhez hozzákötődő.

A projektben megvalósuló kiemelt rendezvényekhez hasonló programok szervezése – a látogatói létszám függvényében – az önkormányzatnak is ajánlható. A civil, közösségi aktivitás és azok fórumai megmaradnak, tovább működnek, az önkéntes tevékenység tovább folytatódik. Szintén megmaradnak a turisztikai tevékenység népszerűsítő eszközei (információs táblák), és nagy, országos szakmai szövetségekhez való becsatornázással hatásuk megsokszorozódik. A helyi értékre így az országos figyelem ráerősít. A városrészes lakossága a kisléptékű fejlesztéseket sajátjaként ismeri el, így annak gazdájává, fenntartójává válik.

A későbbiekben bizonyos közösségi rendezvények, összefogatok szervezése, illetve kisléptékű fejlesztések állagmegóvása önkéntes szponzoráció révén is megoldható lehet. A kéktúra jelzett szakasza országos fejlesztési körben – a mintaprojekt által – nagyobb hangsúlyt kaphat. A helyi kulturális hagyományok összegyűjtött anyagának bemutatására a Halis István Városi Könyvtár, a nagykanizsai Thury György Múzeum és a Kanizsai Kulturális Központ is felkérhető. A helyi rendezvények utcafesztivál, szomszédünnep, batyus bál formájában tovább vihetők nagyobb forrás bevonása nélkül.